СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 111. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 9-го червня 1943. — No. 111. Jersey City, N. J., Wednesday, June 9, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807 — THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПРОТИ-СТРАЙКОВИЙ ПРОЄКТ ПЕРЕД КОНФЕРЕНЦІЄЮ ПАЛАТ

ВАШИНГТОН. — Конференція представників палати репрезентантів і сенату, розглядаючи протистрайковий проєкт Конелія й Смита, постановила помістити в ньому наново пропущену постанову, що президент має мати право перебирати й вести воєнні промисли, якщо вони не працюють через страйк.

На цій конференції виявилася одначе гостра опозиція проти деяких драстичних постанов, які вписано в проєкт підчас недавної дебати в палаті репрезентантів. Передовсім просто ввесь сенатський комітет конференції стоїть проти додавання до проєкту постанови про тайне голосування щодо страйку й про 30-дневий період „охолодження".

СУД ПРИКАЗУЄ ЗВЕРНУТИ ВКЛАДКИ ДО КОМПАНІЙНОЇ ЮНІЇ.

ВАШИНГТОН. — Розглядаючи справу компанійної юнії, зорганізованої в фабриках підприємства „Верджінія Електрик енд Павер Ко.", Найвищий Суд Злучених Держав признав слушним рішення Краєвої Ради Робітничих Відносин, приказуючи цьому підприємству звернути членам компанійної юнії заплачені ними вкладки. З рішення суду виходить, що підприємства, яким буде доказано, що вони опанували нібито незалежні юнії, мають звертати вкладки до тих юній, побрані при помочі системи відтягання при виплаті.

Рішення видано на основі опінії більшости 6 суддів. Три судді станули на становищи, що приказ звороту вкладок є хіба карою проти підприємства за заохочування робітників до організації юнії, опанованої підприємством.

СЕНАТ УХВАЛИВ 24 БІЛІОНИ НА ФЛЬОТУ.

ВАШИНГТОН. — Сенат ухвалив буджет для воєнної фльоти в сумі 24 біліонів 850 міліонів 427 тисяч долярів. Є це найбільший буджет для американської фльоти в історії краю. Суму мається видати на будову кораблів, літаків і зброї.

Ухвала переходить тепер до конференції представників обох палат для вирішення різниць між двома ухвалами.

ЗРІСТ ПРОДУКЦІЇ АМУНІЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Рада Воєнної Продукції каже в своїм звіті, що продукція амуніції в ктітні була на 7 процентів вища від продукції амуніції в березні.

Загальна вартість амуніції, випродукованої в місяці, виносить близько 5 біліонів долярів. Рівночасно Рада стверджує кращу рівновагу між різними родами продукованої амуніції.

ЗА НАЙМАННЯ ЧУЖИНЦІВ НА ВОЄННУ ПРАЦЮ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни, фльоти й морська комісія видали спільну заяву про наймання чужинців до воєнної праці. Каже заява, що в теперішній час треба наймати на воєнну працю „всіх льояльних і кваліфікованих робітників без огляду на їх походження або громадянство". Спосіб наймання таких робітників упрощується. На будуче не вільно буде наймати негромадян тільки на „тайні" контракти.

ҐЕНЕРАЛ МАРШАЛ ВЕРНУВСЯ З АФРИКИ.

ВАШИНГТОН. — Воєнний Департамент подав вістку, що зо заграниці вернувся до краю ґенерал Джордж Маршал, начальник штабу американської армії.

Ґенерал був недавно в північній Африці саме тоді, як там був премієр Чорчил. Потім був в Англії. Звідти пішли чутки, що він має стати головним командантом надходячої інвазії Европи. Його поворот до Америки означає, мовляв, що ця чутка не оправдана.

НЮЙОРСЬКА СТЕЙТОВА КОМІСІЯ ДОБАЧУЄ ХАРЧОВУ КРІЗУ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Стейтова Надзвичайна Харчова Комісія подала стейтовому губернаторови Томасові Е. Дюї рапорт, у котрім каже, що недостача харчів доходить до критичного стану, в якому стає конечною зміна фармерської політики федерального уряду.

Каже теж рапорт, що край стоїть перед переміною з мясного харчу на ростинний та що федеральний і стейтові уряди повинні помогти народові зробити цю переміну без ущербу для його здоровля.

СПРАВУ ЗАПЛАТИ МАЙНЕРІВ ВІДДАДУТЬ ВОЄННІЙ РАДІ.

ВАШИНГТОН. — Підчас коли страйкуючі майнери верталися до праці згідно зо зарядженням президента Рузвелта та заявою майнерської юнії, спір між майнерською юнією й власниками копалень за заплату робітникам за час, страчений на ходження від брами на місце праці й назад, станув на мертвій точці й справу прийдеться віддати для вирішення Воєнній Робітничій Раді.

Президент Витає Досяги Харчової Конференції

ВАШИНҐТОН. — У своїй короткій промові до 400 делегатів, дорадців і знавців 44 державних урядів на Харчову Конференцію Обєднаних Держав у Гот Спрингз, що зібралися в Білому Домі, президент Рузвелт привитав вислідн конференції як надсподівані й епохальні. Він добачує в них демонстрацію, що Обєднані Держави є обєднані не тільки для війни, але й для мира. Президент підчеркнув, що конференція властиво переводила в життя постанову Атлянтійського Чартеру. Він говорив, що політичному забезпеченню світа повинно відповідати забезпечення кожній людині в світі прожитку. Для виконання цеї постанови треба краще зорґанізувати використовування природних багацтв усіх країв, без визиску ніякої держави.

НОВИЙ НАЧАЛЬНИК ПЕРЕВОРОТУ В АРҐЕНТИНІ

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Ґенерал Артуро Росон, котрий по удачній військовій революції в пятницю обняв був у суботу президентуру Арґентини, зложив цей уряд у понеділок, не потрапивши скласти міністерського кабінету. Його місце заняв ґенерал Педро Пабльо Рамірес, що свого часу служив міністром війни в кабінеті президента Кастіля й теж належав до провідників перевороту. Його заприсяжено як тимчасового президента. Він склав міністерський кабінет переважно з військових людей.

ВАШИНҐТОН ЩЕ НЕПЕВНИЙ

ВАШИНГТОН. — „Добре поінформовані круги" ще далі відносяться до револьти в Арґентині з резервою. Загально признають ґенерала Раміреса кращим для аліянтської справи від ґенерала Росона, але мотиви револьти добачують усетаки в місцевих справах, а не в симпатіях до Аліянтів.

З Бразилії доносять, що бразилійський уряд бачить ситуацію в Арґентині ще зовсім неусталеною й передбачує ще дальші переміни в уряді.

Ґебельс Затрівожений Невитревалістю Німців та Їхньою Воєнною Втомою

ЛОНДОН. — Одержано інструкції, які давав Ґебельс, націстівський міністер пропаґанди, націстівській пресі на те, щоби вона впливала на зміну почувань німецького населення. Мало це бути 23. вересня 1942 року, коли ще велася боротьба за Сталінґрад. Отже навіть тоді Ґебельс заквестіонував видержливість німців, себто те, чи вони спосібні перенести важкі удари. Отже Ґебельс казав редакторам, що німецькийнарід не є такий сильний як анґлійський. Тому йому не можна казати цілої правди, як можна її сказати анґлійцям. Ті останні, казав Ґебельс, звикли до того, що завжди вигравали, а німці завжди програвали. Ось ті програ, казав Ґебельс, лишили важкий слід на німецькому народі й його душі. Німці, казав він далі, не мають ніякої імперіяльної традиції. Німцям можна тільки піддавати одну думку — офіційну. Бо, як будуть дві думки, казав Ґебельс, то вони заявляться за ту, що є проти уряду. Анґлія, казав Ґебельс, була обєднана від часів Кромвеля і є ведена своїм інстинктом, що виробився наслідком того, що анґлійський нарід живе на відокремленім острові. Німці, казав Ґебельс, добачують завжди якісь надзвичайні прикмети у ворога. Ось тому, казав він, у них ще навіть і тепер Чорчил є у великій повазі. До Ґерінґа не мають такого довіря, бо він заповів на початку війни, що ворожий літак не перелетить через Німеччину. Тоді, казав Ґебельс, це була правда, але німці ще й тепер те постійно повторяють, хоч обставини змінились, забуваючи, що Чорчил не одно сказав, що не сповнилось. Далі говорив Ґебельс ще про те, що війна буде важка і довга.

ПОКАРАНО ДОВГИЙ РЯД ЧЛЕНІВ ФАШИСТСЬКОЇ ПАРТІЇ

РИМ. — Італійське радіо подає, що Карльо Сфорца, новий секретар фашистської партії, почав в партії велику чистку. Викинено з неї багато членів та покарано їх вязницею 1 по 14 років. Це за „надуживання ґазоліни", „забаву з британськими полоненими", за „переховування більшої скількости збіжжа, оливи, шкіри, чи валюти" і т. п.

ПОБОЮЮТЬСЯ ІНВАЗІЇ ЧЕРЕЗ ЕСПАНІЮ

БЕРН. — Невтральні говорять між собою, що німці надіються, що Аліянти нападуть на Еспанію з Ґібральтару і так зачнуть інвазію Европи. Кажуть, що це буде лекше ніж зачинати інвазію з полудневої Італії чи Дальмації.

ПОЛЬЩА ВИВЕЗЛА І ЗАХОВАЛА СВОЄ ЗОЛОТО

ЛОНДОН. — Польські урядові кола подають, що з Польщі вивезено 80 міліонів долярів у золоті й зложено їх спершу в Парижі, а потім перевезено до Дакару в Африці, а звідтам забрано в тайне місце, так, що все золото є вратоване.

ПІСЛЯ ВЖИВАННЯ.—Два моряки на чердаку американського корабля на Тихому океані складають порожні гарматні кулі. Їх звернеться до арсеналу, де їх наново наповнять.

АЛІЯНТИ ЗНИЩИЛИ В ОДНІМ ДНІ 19 ІТАЛІЙСЬКИХ ЛІТАКІВ, ВТРАТИВШИ ВСЬОГО ОДИН

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські та британські бомбери далі налітають італійські посілости на Середземному морі та на Полудневу Італію, нищачи до решти летунські майдани, пристані та залізничі комунікаційні вузли. Пантелерію бомбардовано американцями вже пятнацятим наворотом. В Сицилії бомбардовано старинне місто Месіну, а в полудневій Італії міста Сан Джіовані і Раджіо Калябрія. У всіх тих налетах приходилось зводити повітряну боротьбу, яка тим разом, як подають воєнні комунікати, була досить інтензивна. Аліянти втратили одначе тільки один бомбовик, знищивши заразом аж 19 ворожих літаків.

НА СОВЄТСЬКІМ ФРОНТІ БІЛЬША АКТИВНІСТЬ.

ЛОНДОН. — Совєтські воєнні звідомлення подають, що німці пробували проломити совєтську лінію сильними ударами, які відбито. Та, кажеться далі, найзавзятіші бої ведуться тепер в повітрі. Совєтські бомбери сильно збомбардували німецькі позиції в Орельській окрузі. Знову яких 100 німецьких літаків бомбардували Горкий, промисловий центр над Волгою, віддалений на яких 250 миль від Москви. В німецькім звідомленню кажеться, що це був третій з ряду рейд на Горкий. Та все те, як і бої на полудні, виглядають тільки на „вступ" до справжніх воєнних операцій.

НІМЕЦЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО ПАРТИЗАНІВ.

МОСКВА. — Німецький генерал Шульц описує в „Берлінер Берзен Цайтунг" трудноці, які треба поборювати, щоб нищити „неправильні банди", себто партизанів, що завдають німцям великої шкоди своїми нічними нападами.

ГОТОВІ ПЕРЕЙТИ ДО ПОВСТАНЦІВ.

ЛОНДОН. — Відомости з окупованої націстами Греції подають, що італійські вояки закуповують цивільну одіж на те, щоби, як тільки Аліянти зачнуть інвазію, втікати в гори і приставати до грецьких повстанців. Знову з Істанбулу пишуть, що серед італійського війська в Греції сильно поширений антифашистівський дух.

БОЯТЬСЯ ІНВАЗІЇ З ГОЛЯНДСЬКОГО ПОБЕРЕЖЖЯ

ЛОНДОН. — Німецька окупаційна влада винищила в самій середині міста Гаґи повно домів, оставивши 10,000 мешканців бездомними. Це ось так будується другу оборонну лінію на випадок, якщоб не вдалося відбити Аліянтів з побережжя, як наступить інвазія.

ВБИЛИ ГОЛЯНДСЬКОГО НАЦІСТА.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Минулого четверга вбили голяндські революціонери д-ра Фолькерта Е. Постуму, голяндця, що націстівська влада зробила господарським диктатором над Нідерляндами.

АТАКУЮТЬ ЯПОНЦІВ З ПОЛУДНЯ І ПІВНОЧІ.

ВАШИНГТОН. — Воєнна кампанія в Атту вже так якби скінчена. Тепер звернено увагу на Алеутських островах на Кіску, найсильнішу японську морську базу на півночі. Її постійно бомбардують. Та в тому самому часі відновлено більшу повітряну активність на полудневім Пацифіку, де бомбардовано найсильнішу японську базу в Мунда.

ХОТІЛИБ ДІСТАТИ АНГЛІЙСЬКОГО ПАНЦИРНИКА

ЛОНДОН. — Радіо з Токійо передає, що японські інжинири пробують видістати на поверхню моря затоплений японцями британський панцирний кружляк „Ріполз". Та ледви, чи їм вдасться. Як це важко, видно найкраще по тій величезній праці, якої коштує виратування французького корабля „Норманді", що перевернувся в нюйорській пристані, або те, скільки коштувало виратування затоплених американських кораблів в Перл Гарбор.

ЗАГОВІР ПРОТИ МУСОЛІНІЯ.

МОСКВА. — Совєтська пресова агенція Тасс подає, що має відомости з Женеви, з Швайцарії, що в Італії викрили заговір проти Мусолінія, та що в звязку з тим переведено масові арешти, головно серед бувших офіцирів. Та найцікавіше в тому те, що кажуть, що виглядає, що цей заговір мав він виходити з Квиріналу, себто з королівської палати. Теж кажеться, що в Італії нарід цілковито стратив духа.

ЗАБОРОНИЛИ МУЗИКУВАТИ НА ВУЛИЦЯХ.

БЕРН (Швайцарія). — Не буде більше чути на вулицях італійських міст співу та гри на мандолінах та гітарах, як це є в звичаю італійців. Уряд заборонив це, щоби таким чином звернути увагу населення на серіозність теперішнього положення.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Плоди Злого Проводу

Коли в минулу середу палата репрезентантів постановила наглим голосуванням узяти під дебату протистрайковий законопроєкт, то це всі взяли за злий знак для робітників. Ситуація для холодної розваги над таким важким проєктом була зовсім непідходяча, бо в краю було досить загальне огірчення на самовільну поведінку президента майнерської юнії. Почування були розпалені, холодна розвага не могла багато диктувати.

Що навіть найгірші побоювання були оправдані, показалося в пятницю, коли палата репрезентантів не тільки відкинула всякі голоси за більше спокійний розгляд справи, але дала повний попуст своїм пристрастям і зараз таки на повній палаті написала проєкт протистрайкового закону з драстичними постановами проти страйків і робітничих юній.

Цього роду поведінка йде виразно в розріз з усталеною практикою американського конґресу, за котрою повна палата проєкту не „пише", а тільки дебатує й голосує над проєктами, що перейшли розгляд спеціяльного комітету одної й другої палати. Навіть конґресмен Смит, котрий причинився до сформовання протистрайкового проєкту й не мав нічого проти його загострення, радив усе таки палаті репрезентантів відослати його до комітету. Та палата не послухала його голосу й взялася таки зараз голосувати над проєктом, щойно поставленим і ніяким комітетом ще не передискутованим.

Цей проєкт є багато гірший від первісного проєкту Конелія й Смита, проти котрого різні департаменти федерального уряду остерігали конґрес як перед проєктом, який може дразнити робітників у теперішній критичний час. Прихильники федерального уряду були очевидно й проти нового проєкту, але проти них пішли збитою лавою републиканці й південні демократи.

Що цей алїянс міг довершитися, це робітники можуть приписати вперш у міру Джанови Луисови, президентови майнерської юнії, котрий у своїй заїлости супроти президента Рузвелта не вагався заряджувати перерву праці в такому жизненному промислі, яким є добування вугля. Треба це признати справді траґедією американського робітничого руху, що йому всему приходиться терпіти за нерозумний провід провідника одної юнії. Буде це записане як безсумнівна „заслуга" цього лідера факт, що він своєю непоміркованою горячковістю вспів сконсолідувати проти прихильного американському робітництву президента федерального уряду всі сили, ворожі американському робітництву, а рівночасно ворожі всякому поступовому законодавству. Можна сказати, що американські юнії не винуваті за цей вислід, але коли взяти під увагу, що Луис вийшов усетаки з вибору членів майнерської юнії, то й усіх робітників певно не можна звільнити від вини.

"ПОДЗВІН"

В "The New Leader" з 5. червня 1943 знаходимо ось таку новинку:

"The Hour, fellow - traveler newsletter edited by Albert Kahn and Michael Sayers, has folded."

Подаючи це до відома нашого громадянства, хочемо пригадати, що це є та сама шмата, яка так довгий час кидала ріжного роду калюмнії на цілий український визвольний рух. Вона добачувала ворогів Америки всюди — тільки не серед комуністів. І постійно виписувала ріжного роду клевети і очернення проти „Свободи" і її видавців та редакторів, представляючи їх „націстівськими аґентами" та „саботажниками". До цього ще додамо, що багато з тих клевет поміщено потім в книжці „Саботаж". А як бачимо, то авторами цеї книжки є ті самі, що видавали теж і „Ди Авр". Теж зазначимо, що з таким видавництвом як „Ди Авр" ми не хотіли мати до діла, бо не можна було дізнатись не то, хто там пише, але й хто є властиво власником. Дотого тайною повите видання і поширювання клевет, звернених проти українських людей, як і проти українського визвольного руху, було таке, що годі було припускати, щоб хтось серіозний міг прикладати до того роду „інформацій" якусь дійсну увагу. Та інакше ця справа зачала представлятись від того часу, коли оті всі неправди появились в книжці, виданій таким поважним видавництвом, яким є старе американське видавництво Гарпер енд Бродерс. Тут уже йшло про серіозне діло. Тому саме ми і взялись за нього. Закінчилось воно, як знаємо, повним відкликом Гарпер енд Бродерс і авторами книжки.

Ще пригадаємо, що коли появлялись щораз нові калюмнії в „Ди Авр", ми звертали тоді увагу громадянства, щоби бути терпеливим і виждати, бо ми живемо в правовій державі, в яких доходять правди і карають тільки винних. Ми були переконані, що як будуть тут розсліджувати, то розслідять теж і калюмніяторів, особливо, коли є підозріння, що поширювання калюмній і неправди є диктоване не американськими інтересами, але чужими.

„Ди Авр" не перебирала в ніяких мірах і засобах, коли приходилось їй атакувати тих, що вірно служать Америці й її ідеалам, але попри це пробують час від часу брати в оборону поневолений український нарід, бажаючи і йому скинути якнайскорше націстівське ярмо з тим, щоби не вертатись наново під ніяке інше. Тепер вона зійшла з сцени. А її автори це ті, що були заставлені нами відкликати висувані ними проти нас неправди, на які так часто покликувались большевицькі „Українські Щоденні Вісті", поширюючи їх ще і на свій власний лад та маючи до помочі ще й декого з українців... На це слід нам ще й надалі не забувати.

Проф. Микола Чубатий.

Розвязання Третього Інтернаціоналу та Українська Справа

III.

Невдача Троцького та боротьба з „троцкістами".

На найближчім партійнім конгресі комуністичної партії СССР станули проти себе до боротьби за спадщину по Леніні два сильні противні собі табори — інтернаціональний Троцького та російсько-національний Сталіна. Зручною тактикою переміг Сталін, перебираючи у свої руки позірно маловажний, але в совєтській дійсности рішальний уряд Секретаря Політбюра Комуністичної Партії, наділі диктаторську владу в Совєтах. До влади на експоновані уряди прийшли його прихильники. Саме тоді теж виринув на поверхню політичного життя Скрябин-Молотов. Поконаний Троцький мусів усунутися з овиду політичного життя одинокої комуністичної держави на світі.

Всеж таки перемога Сталіна на партійнім конгресі ще не означала, що його становище в Совєтах вже цілком певне. Троцький мав за собою в першу чергу більшість старих большевиків, немов раду патріярхів комунізму, мав масу прихильників в цілім державнім апараті та армії, вкінці прихильників в неросійських союзних републиках. Вони тепер заворушилися, одначе йти проти них фронтовою атакою булоб нерозумно. Так само не доцільним в тій ситуації булоб примінити якісь репресії супроти популярного Троцького, людини теж незвичайно спосібної та рухливої, типового представника активности своєї раси; відомо, що Троцький був з роду жидом, а його дійсне призвище Бронштайн. Пряма атака на Троцького могла викликати тільки обурення та зорганізований протест, а то й збройний виступ, тим більше, що й троцкісти та старі большевики закидали новій владі зраду первісним ідеалам комунізму.

Це все розумів Сталін дуже добре та поступав дуже осторожно. Поперше, позволив самому Троцькому в мирний спосіб усунутися. Спершу немов для поратування здоровля на Кавказ, потім немов на добровільне заслання десь в околиці Туркестану, а вкінці дали йому (це перший раз в совєтській історії!) дозвіл виїхати за кордон, до Туреччини, звідки пізніше до Норвеґії, аж нарешті до Мексика, де Троцький закінчив траґічно, убитий в таємничий спосіб на початку теперішної війни.

В самій СССР зачалися безконечні „чистки" в партії, війську, на урядових становищах та передовсім у союзі комуністичної молоді, надії партії, який дотепер старалися виховувати в ортодоксійнім комуністично - інтернаціональнім дусі. Як сказано, Троцький мав теж масу прихильників в неросійських союзних републиках, тому теж національнодумаючих українських комуністів охрестили тоді назвою троцкістів. Чистки ці тривали цілими роками. Тому, що Троцький мав багато прихильників теж і серед жидів-комуністів, був такий час, що в Европі помилково відносили враження, що в СССР зачався якийсь антисемітський курс.

Переводити такі чистки було незвичайно трудно й спершу теж переводили їх дуже обережно без разячих репресій, бо партія була так перепоєна троцкістами, що важко було знати, хто троцкіст, а хто сталініст. Тай передовсім в Комісаріяті Внутрішних Справ (передовсім у відділі поліції, в Ґе-Пе-У, Ґасударственноє Палітіческоє Управленіє) була величезна маса троцкістів. Шефа цього комісаріяту міняли скоро, кілька разів.

В міру утривалення нового режіму чистки ставали більше радикальні та получені з репресіями, особливо від часу, коли Троцький опинився за кордоном та не зважаючи на заборони урядів, де перебував, розпочав за кордоном серед комуністичних партій цілого світа орґанізувати опозицію проти „зради комуністично-інтернаціональних інтересів" урядовим курсом в Совєтах та приступив до зорґанізування нового комуністичного інтернаціоналу так званого „Четвертого Комуністичного Інтернаціоналу" як опозиційного проти офіціяльного Третого Інтернаціоналу (Комінтерну) в Москві.

Репресії проти троцкістів стали змагатися; спершу слово „троцкіст" як свого роду толерований, хоч в неласці комуністичний напрям, стає прямо злочином. Тому всьому немов спокійно придивлялися старі большевики-троцкісти, та наділі не придивлялися, тільки стали орґанізувати серед комуністів-інтернаціоналістів в партії, в армії, урядах та дипльоматичній службі підпольну роботу проти Сталіна та його режіму, притягаючи до себе елементи навіть безпартійних, особливо серед війська та невдоволені російсько-комуністичним режімом елементи незросійщених комуністів по союзних національних републиках, між ними також в Україні.

Річ природна, що ходів цеї підпольнеї праці ми нині не знаємо та мабуть скоро не будемо знати, доки по новім катаклізмі в Росії не будуть відкриті для дослідників архіви, особливо архів ҐеПе-У. Назовні тільки совєтське громадянство тай заграниця довідувалися про один політичний процес за другим на терені російської та неросійських совєтських републик аж до великанського процесу таких старих большевиків, як Бухаріна, Каменева, Крестинського, Радека, непартійного Тугачевського та інших, що стряс опінією цілого світа. Цей великий монстр-процес вже тільки кілька літ перед війною закінчив немов довголітну, бо майже десятилітну боротьбу урядового режіму з троцкістами-інтернаціоналістами на терені Росії та приніс утривалення російсько - національного напрямку в комуністичній Росії, що триває по нинішний день.

Чистки „троцкістів" в союзних неросійських републиках та Україні.

Комуністи в Україні, Білорусі, Ґрузії та в інших неросійських републиках виділи яка небезпека грозить їм з боку нового режіму. Навіть неортодоксійні комуністи мимоволі ставали „троцкістами", щоб боронити здобутків національної революції своїх країн та ще сяко тако українського, білоруського чи грузинського характеру своїх републик проти нового російсько-комуністичного режіму, що його став теж попирати великий російський письменник Максим Ґоркий. Троцкістами стали звати у неросійських републиках навіть некомуністів, безпартійних, що боронили національних здобутків революції з 1917, які назагал, комуністи інтернаціоналісти, згідно з волею Леніна, лишали їм неткненими.

Річ природна зачати відразу боротьбу на всіх фронтах й проти троцкістів в Росії і проти національного характеру союзних републик було не під силу новому ріжімови. Тому він поділив цю працю на рати. Чуючися вже певним в Москві, зачалося тоді переводження російсько-комуністичного курсу по неросійських републиках та в Україні, приблизно аж десь біля 1930-го року. Тоді, себто шість літ по смерти Леніна, закінчився курс українізації в Україні, себто курс зробити з Української Радянської Союзної Републики сяку таку українську републику з українською школою, українським урядуванням, з українським курсом в партії та у вихованню комуністичної молоді, у комсомолі.

Процес Спілки Возволення України (1930) немов був зовнішною ознакою, що зачався новий курс російсько-комуністичний в Україні. Майже рівночасно пішло ліквідування Української Автокефальної Церкви, а згодом розгром Всеукраїнської Академії Наук, репресії проти українського курсу в літературі, розстріл поетів Влизька та Фальківського, аж вкінці самовбивчий стріл найбільшого українського прозаїка, писателя Хвильового.

Виголодження міліонів українського населення, в звязку з переводженою колективізацією, мало дати центральній владі краще панування над українськими все „троцьківськими" масами. Повна руїна пляну цілого життя Миколи Скрипника, старого большевика з українців, погодити ортодоксійний комунізм з українським національним відродженням та спільно жити державним життям в федеративній злуці з сусідним російським народом, втиснула в його руку самовбивчий бровнінг. Він теж був одним із головних творців Союза Соціялістичних Радянських Републик. Мабуть в останній хвилині перед своєю смертю, коли мав потиснути курок бровнінга, признав Микола Скрипник рацію свому рідному братови Петлюрівцеви, що жив на вигнанні у Польщі, та тим націоналістам, яким ще 1928 року у глибокій вірі про комуністичне братерство народів кинув визов навіть як гість на терені Західної України в салях Наукового Товариства імени Шевченка. Він мабуть собі тоді подумав: „Мазепо, Петлюро, „ви перемогли; усі самостійники — ви мене перемогли!"

З Скрипником — помер останній українець-большевик. Немов короною нового політичного напрямку було заведення в Україні двох урядових мов -російської та української, в практиці одинокої російської мови. Українізацію зовсім припинили. Централізація з Москви проявилася ще в скасуванні цілого ряду окремих комісаріятів по союзних републиках та підчиненні всього їх діловодства Москві. Вкінці навіть університети, себто найвищу освіту, піддали наглядови Москви.

Чистка троцкістів з заграничних партіях комуністів цілого світа.

На услуги нового режіму російсько-національного станув теж Третий Інтернаціонал відповідно пересипаний у своему складі, бож Ком-Інтерн наділі все був вповні залежний від совєтського уряду, такого, який в той час був в Москві. Та лекше це прийшлося зробити в дома ніж за кордоном. В комуністичних партіях світа зачався сильний фермент. Цілі крила комуністичних партій стали відколюватися та приставали до Четвертого Комуністичного Інтернаціоналу Троцького.

Окремі висланники Комінтерну з Москви приїздили та переводили чистку партій за кордоном. Правда, місцеві комуністи не все мусіли їх слухати, але в гру входив новий арґумент, — справа матеріяльної піддержки кожної партії, бо мабуть небагато комуністичних партій світа стояли на власних матеріяльних ногах.

Така сама чистка відбулася серед дуже драматичних обставин на Західній Україні серед членів **Комуністичної Партії Західної України,** яка назовні (в Польщі комуністична партія була поза законом) приняла ніби некомуністичну назву Селянсько - Робітничого Обєднання (Сель-Роб). В Сель-Робі були й українці, але були теж давні москвофіли, які приставши до комунізму мусіли держатися лінії партії та тепер уживати назти український і вважатися за українців.

Українське крило Сель-Робу репрезентував Рудик, редактор видань комуністичних (Культура то що) та посол Волинець, з москвофілів д-р Вальницький та Пелехатий, обидва посли до польського сойму.

Жертвою чистки тепер впали українські провідники сельробісти. Рудика та Волинця викинули з партії, а провід леґального Сель-робу та нелеґальної Комуністичної Партії Західної України перейшов всеціло в руки москвофілів та неукраїнців комуністів, походженням зі Західної України; так теж було до теперішної війни. Комуністична Партія Західної України, крім назви, тепер наділі з українством уже мала небагато спільного. Видно це було з політичних процесів комуністів перед теперішною війною. Звичайно між обвинуваченими рідко коли було українців більше як 20% й то були це звичайно селяни з давно відомих москвофільських сіл, національно несвідомих.

Інтересно буде знати про долю двох українсців, провідників Сель-Робу; Рудик остав вірним комунізмови в теорії та мабуть мав звязки з Четвертим Інтернаціоналом Троцькгоо; була вістка, що його розстрілили червоні у Львові 1939 по окупації Західної України. Натомісць бувший посол Волинець став найзавзятішим ворогом комунізму та став провідною особою в одинокій українській орґанізації фашистівського напрямку на Західній Україні „Фронт". Повторилася стара історія, знана з політичного минулого багатьох комуністів світа, як от теперішного французького квіслінґа Дорійо та інших.

(Далі буде).

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВЯНЕНКО

ЩИРА ЛЮБОВ

3)

А скільки там ділось усякої усячини! Не один парнюга з ума сходив від чорних брів якоїнебудь Наталки. Не один живчик скручувався від поводу очей Мелашки. Не один батьків син і худобу свою усю віддав і у батраки пішов би, аби його полюбила Тетяна. Так бо ні, не на таківських напали. Пожалуй, вони усі були веселенькі, жартовливі, приятельні; а тільки що не так думаєш з нею обіходиться, зараз відвернулася, не дивиться, не займай її, вона тебе не зна. „Через вінець, каже, я твоя, а коли не так, то цур тобі!"

Я зріс у Харкові, був молод, так як мені не знати Ганчарівки!

Нуте, будемо своє розказувати.

Гарні зірочки на небі, та вечерня зірочка красивіша над усіми. Поки вона сяє, на неї на одну тільки дивишся, а до інших діла нема. Гарні квіточки по садкам: не наглядишся, не нарадуєшся, дивлячись на них: а як зацвите пишна рожа, так усіх позабуваєш, усі проминеш, а тільки на неї і дивився б усе і її одну бажаєш. Так у ті пори було на Ганчарівці. Гарні, красиві, моторненькі дівчата у хрещика грають, короводи водять, та одна між ними як червона рожа між маківками, як вечірня зірочка між усіма зірками. Чияж то така?

II.

Жив на Ганчарівці хазяїн заможний. Було і товару скільки там штук, було й поле, був і ліс. Чоловік той сам усім орудував, держав батраків, і як до усього сам доглядався і порядки давав, так тільки і знав, що рік з року усе багатів. Хати були з двома верхами: у середині хата з кімнатою, через сіни противна хата. А на дворі у нього чого то там не було? І загороди для скотини, і хліви, і інбарі, і комори, і виходи; а що у них було? Не збрехавши можна сказати, що у іншого пана і у половину не було стільки добра, скільки було у цього чоловіка. Ввійдітеж у його хату, так там то гарно та пregарно було! На покуті по усім стінам усе святі образи, та усе гарної роботи, усе Борисівських іконописців, великі і середні. Усі образи позаквітчувані були усякими квітками: коли у літечку, то справжніми, а на зиму, то робленими з шпалерів; а перед образами висіли на шовковинках голуби, зроблені теж з шпалерів, та що то за прекрасно були зроблені! Таки настояще як живі. Хтож то їх зробив? Вжеж пак не хто, як Галочка, дочка хазяйська. Що то за дівка була! Чого то вона не вміла: чи шити усяке діло, чи що вишивати, чи якенебудь діло зробити, усе знала, усе знала, вже як що зробить, так неначе золотими руками воно зроблено.

Олексій Таранець, на лихо собі, поховав свою жінку ще змолоду, а як в нього зосталася одним одна дочечка-сирiточка, Галочка, так він, жалкуючи свого дитяти, ні защо не схотів узяти другу жінку: бо якаб вона добра ні була, а усе буде не рідна мати, а мачуха, не буде від неї сироті добра, та ще ізза своїх дітей, хоч як хоч, а сироту не хотячи зобидить. Як же Галочка була тоді по девятому році, і видно вже було, що дитина буде добра, то він і придумав її віддати у научениє до черниць, у Хорошевський манастир. Там то вона і була до взросту і навчилась там усьому доброму. То таки, що знала усе робити по дівоцтву, та вивчилася гарно Богу молитися, з страхом у церкві стояти, подавати на бідність, батька шанувати, стариків почитувати, і зо усяким звичайною бути і кому який одвіт дати. Якби її воля, привчиласяб і письма; так тоді бо незвичайно було, щоб дівка та вміла читати, тоді і сама налїпша і багатіша панночка не вчилась і не вміла читати, бо їм цього не треба було. То і Олексій, віддавши Галочку до черниць, просив їх, щоб письма не показували, а замісць того щоб навчили, що треба дівці знати. Каже було: „Не дівоче діло грамоту знати. Є їм інша робота. Аби богобоязлива була, а то і я їй прочитаю з писання". Бо Олексій знав письма.

Так тільки через те Галочка і не вчилася читати. Одначе таки, хоч кpадькома, то у молодих послушниць питавшись, то сама прислухуючись, переняла дещо і зуміла деяке слово легенько по складам зложити, і по верхам скаже. Кріпко розумна була; що не вздрить, усе перейме і кожного, хто у неї спитається, навчить і розкаже. На річах була собі смирненька, не дуже було вихопиться з словом; колиж що скаже, то усе до діла, усе розумно та з порядком.

(Дальше буде).

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

Настрої Серед Німецьких Бранців

Дру Мидлтон, заграничний кореспондент „Ню Йорк Таймсу", подає з Африки замітні спостереження про настрої серед німецьких вояків, забраних Аліянтами в неволю підчас недавних битв у північній Африці.

Перше, що кидається ввічі американському газетяреви, це спостереження, що німецькі бранці в туніській кампанії різняться поважно від розмашистих молодців і гордих офіцирів, пійманих у Франції й Фляндрії в 1940. році. Тамті відзначалися кольосальним самодовірям і певністю. Забрані в Африці німці не мають ні одного ні другого. Їх самодовіря й певність пропали десь в снігах Росії чи на горбах Тунісу.

Правда, вони входять до своїх малих кватир, усміхаючися й співаючи, але ця бравура вже не має в собі давнього переконання, що їх нація нездібна програти. Багатьох з них ще й нині думає, що Німеччина виграє війну, але багато більше з них говорить уже тільки про компромісовий мир, при чому додають, що він наступить, „як Росія буде переможена". Та щодо цього наставлення, то замітно, що його займають вояки, які не брали участи в російській кампанії. Ті, що воювали в Росії, про перемогу Німеччини над Росією говорити не люблять.

Ново піймані бранці є звичайно змішані й застрашені. Як їм дали вже обід і переспатися, їм вертається добрий настрій. Одначе багато німецьких бранців, забраних у Тунісі, не поводиться так: чим більше днів минає від їх полону, тим більше сумні вони стають. Американські й британські розвідчі офіцири переконані, що це є наслідком того, що ці вояки потрафили вже побачити, на яку велику скалю розвинулося воєнне зусилля аліянтських держав та що Німеччина не може виграти, воюючи рівночасно проти Злучених Держав і Британії на заході й проти Росії на сході.

Серед німецьких бранців у Тунісі є велике число хлопців по 16, 17 і 18 літ. Ці хлопці різняться від вояків, 10 до 20 літ від них старших. Старші вояки переняті обожанням Гітлера. Вони дійшли до мужеського віку в переможеній Німеччині, бачили прихід Гітлера до влади й бачили, часто на власні очи, тріюмфальний похід Гітлера проти ворогів Німеччини. Вони вважають Гітлера непомильним, а Німеччину непереможною.

Зате молоді хлопці, що становлять велику частину війська в Тунісі, нарікають, що, як хлопці вони не мали ніколи досить харчів. Вони належали до Гітлерівської Молоді, але вона якось не потрапила наповіти їх великою любовю до війни, хоча для багатьох з них війна вважається природним станом для німців. Війна або приготовання до війни висіли над їх молодечим життям, як далеко сягає їх память.

Щодо офіцирського кадру, то тут можна замітити різницю між офіцирами для карієри (фаховими) і офіцирами, що стали ними підчас війни. Замітно, що ці останні є певні перемоги Німеччини, підчас коли фахові офіцири про певну перемогу не говорять. Офіцири, що вийшли з резерв, кажуть, що німці набють Росію цього літа, а на другий рік Англію. Коли одного з них спиталися за американців, він відповів:

„Америка не має причини сваритися з німцями. Вам задалеко до нас, нам задалеко до вас. Кромі цього вас набють японці й ви будете раді погодитися".

Багато німців виявляло здивовання з величини американських сил у Тунісі. Їм видно було сказано, що Злученим Державам забере багато років розбудувати справну воюючу силу в Африці. Їх поважання до американців зростало в міру того, як вони запізнавалися з американцями. Казав один старий німецький фельдфебель: „Американці ще й досі занадто нетерпеливі в бою; вони занадто спішаться".

За найліпших вояків мають німці британську ґвардію. Один з офіцирів, що бачив їх у боях коло лінії Мажіно коло Сан Валері в травні й червні 1940. року, заявив, що британські ґвардейські полки це справді героїні борці. А інший вояк, фельдфебель, що служив у війні кілька літ, оповідав, чому він піддався: він, мовляв, дістав був письмо команданта полку до вояків полку на фронті, в котрім полковник говорив, що проти них стоїть „незначна сила французів, які не мають ніякого досвіду в воюванню, американців, які зовсім не мають вправи до війни, та британців, які вже побиті. „Ми пішли наперед", каже фельдфебель", і кого ми стрічаємо? Ґвардію"!

Цей факт показує, як німці час від часу зле вживають пропаґанди навіть супроти власних військ.

Огляд Новин

(Подає **Елмер Дейвис**, Директор Бюра Воєнних Інформацій).

Бомбардування Німеччини

Бомбардування Німеччини спрямоване головно на те, щоб ушкодити якнайбільше німецьку індустрію. Повітряні рейди на Дортмунд та Дісельдорф, вслід за іншими містами в Рурському районі, нанесли німецькій промисловости тяжкі удари. Не багато індустріяльних заводів можна вивезти з Рурського району; більшість мусить там залишитись і мусить приймати удари. Не багато військових знавців поділяють думку найбільших прихильників повітряної сили, що війну можна виграти самим бомбардуванням. Але бомбардування на такі розміри, як це провадять американські та британські повітряні сили над Німеччиною, якщо будуть провадитися досить довго, можуть поважно знесилити індустрію, на якій опирається німецька армія, як рівнож і мораль німецького народу. Доказом того, що удари починають дошкулювати, є жалоби і нарікання ворога та його приятелів.

Еспанська преса та радіо, контрольовані еспанською фашистською партією, піднесла крик проти тих рейдів. Насамперед еспанські ґазети почали жалітися, що напади на цивільне населення є нелюдськими. Але вони ніколи нічого не згадували, коли німці нападали на цивільне населення. Не згадували навіть тоді, коли німецькі летину, які помогли Франкові виграти цивільну війну, нападали на еспанське цивільне населення. Це тільки напади на німців є нелюдяними!

Але тепер еспанські ґазети дістали наказ триматися іншої лінії. Тепер вони мають казати, що Еспанія турбується не так самим бомбардованням цивільних людей, як тим, що вони потягнуть за собою пімсту та хаос. Так говорять еспанські фашисти. Вони ніколи не попереджували німців, щоб ті не бомбардували Варшаву, чи Ротердам, чи Білгород, чи Лондон, бо це може потягнути за собою пімсту, відплату. Але тепер, як відплата настала, вони хотять, щоби ми її спинили.

В міру того як війна йде далі і ворог дістає удари, буде щораз більше й більше подібних історій збоку німців, італійців, японців та їх приятелів. До нас будуть звертатися, будуть апелювати до нашого людського почуття. Але памятайте, що пропаґанда проти бомбардування тільки з нашого боку, є одним зі знарядів війни ворога, яким він буде старатися відтягнути свою поразку. Наколиб ворогови вдалося переконати нас, щоб ми спинили бомбардування, це значилоб, що буде вбито більше американських вояків, заки ми зможемо виграти війну.

Бюро Воєнної Мобілізації

Війна ще не скінчена і ми не можемо спочивати. Про це нам пригадував президент, коли оголошував про створення Бюра Воєнної Мобілізації. Він казав, що ми вступаємо в таку добу воєнних зусиль, коли ми повинні приспішити нашу діяльність так, щоб наша воєнна машинерія йшла впарі і вшидким темпом з необхідною цивільною економікою. Іншими словами, якщо справи сьогодня є добрими, ми повинні ще більше працювати, поки не виграємо війну. Ця нова установа створена на те, щоб дістати найкращі наслідки з краєвих зусиль. Суддя Джеймс Ф. Бирнес, бувший Директор Економічної Стабілізації, призначений тепер Директором Бюра Воєнної Мобілізації. Йому доручено за допомогою комітету виробляти проєкти і пляни для найкращого, найбільшого використання краєвих засобів, людської сили, що не є ще в уніформах, для утримання і стабілізації цивільної економіки та пристосування цивільної економіки до потреб воєнного часу.

Завданням Дж. Бирнеса є вигладжування непорозумінь та суперечок поміж урядовими аґенціями на цивільнім боці воєнних зусиль. Тим він перебирає на свої плечі багато праці президента, який матиме більше часу для інших важних справ державної політики, воєнної та інтернаціональної.

З звіту Дженерал Моторс

З радістю читаємо звідомлення, якто в корабельних ярдах будують сотки нових кораблів; в других фабриках будують тисячі аероплянів, танків, гармат та всякий військовий виряд.

На днях вийшов звіт компанії Дженерал Моторс за 1942 рік, звернений до 413,349 шеровців. В ньому подано, що ця корпорація мала в тому році воєнних контрактів на суму 3 біліони долярів. Половину цих контрактів корпорація виконує у своїх власних 112 фабриках, а другу половину віддає іншим фабрикам. В 1942 р. компанія Дженерал Моторс відкрила 16 шкіл для техніків та інструкторів для армії, а 50,000 робітників відійшло до армії. Корпорація вдержувала своїх власних техніків-обсерваторів на полі бою для аналізи всіх виробів корпорації.

Число робітників компанії 314,144, а їх платня $632,196,403. Одначе дивіденда шеровцям знизена.

Президент корпорації заявляє, що коли по війні вдасться так скоро перейти до продукції для цивільного населення, як це зроблено з переходом до воєнної продукції, то загроза повоєнної депресії невелика.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

У. Н. Дім — без довгу і з готівкою.

Свято спалення довжних паперів Українського Народного Дому — це рідке і важне торжество. А відбулося воно в власній галі під ч. 181-183 Фліт вул. дня 30. травня 1943. Було воно получене з концертом, котрий виконав Хор ім. Лисенка, під управою п. В. Ґели.

Свято отворив предсідник Гр. Євусяк вступною привітальною промовою, а опісля Хор відспівав американський гимн. Наш парох о. В. Лотович виголосив прегарну молитву-подяку за видержливість в повзятім і довершенім ділі збудування і виплачення Українського Народного Дому в нашій громаді. І цілком слушно звернув велику вагу на таку важну справу як зорганізовання цілоденної української школи.

Теперішній секретар фінансовий і касієр, п. В. Гіль, вкоротці переповів історію заснования Українського Народного Дому, вертаючись 25 літ взад, як скликано перший мітінґ та згадуючи імена членів, котрі найбільше причинилися до здвигнення своєї домівки аж до цеї щасливої хвилини, якою є „спалення довжних паперів".

Д-р Л. Мишуга зазначив, що отсе ми зійшлися в дні, в якому ми вшановуємо память померших, а в першу чергу тих, що полягли за Америку, і тих, що й нині кладуть голови на всіх побоєвищах світу за те, щоби забезпечити стободу тут і в світі. Згадав окремо за тих, що гинули і гинуть за Україну й її волю. А згадуючи за „спалення довжних паперів" Українського Народного Дому взивав, щоби теж спалити не одно в нашій голові й нашому серцю, а через що не можна „сплатити" ріжних інших довгів, що тяжать на нашому громадському сумлінню. Не довгий був реферат, але хто трохи застановися, той певно собі його доповнив, маючи на увазі теперішне наше політично - громадське життя. А я, наприклад, знайшов між виголошеними словами те, що виглядає, що ось маємо гарний будинок, яким можна повеличатись. Є гарні мури, галі до танців, місця на місячні мітінґи і т. п. Але цього замало. Треба ще — душі. Тому референт взивав, щоби спалити наші упередження, зависти і ненависти, а обеднатись в У. Н. Домі для широкої ідейно-культурної праці.

Другим референтом був наш асемблимен М. Ваґнер, що виголосив промову в англійській мові. Пригадав нам ще ті часи, коли то многі з наших українців називали себе ріжними іменами, росіянами, малоросами, австріяками і т. п. А днесь, казав він, хіба зацофані ренеґати цураються гарної української назви. Найвлучнішою частиною промови було звернення уваги на несвідомість нашої сили. Колиб ми пізнали свою силу, казав есемблимен, то ми сьогодня моглиб довершити ще не таке діло як збудування і виплачення Українського Народного Дому. Хотяй і це велике діло, бо інші того роду існитуції, як жидівські й айриські, потратили свої домівки, або так, як польські, мають з ними повно клопотів і далі у великих довгах. Значить, у нас є сила, тільки її треба вміти і хотіти використати.

Пані Анастазія Ваґнер говорила від місцевого Союзу Українок, виголосивши гарний привіт, як теж дала щире признання за таку гарну працю, Бажаючи дальшого успіху Українському Народному Домови, а взивала громадян до здвигнення памятника для наших українсько - американських жовнірів, що проливають свою кров в боротьбі з европейськими диктаторами.

Принаґідний гість, п. Юліян Навчак з Бруклину, виголосив щирими словами признання нашій громаді, зглядно тим членам, що причинились до здвигнення своєї домівки. В дальшім бігу своєї промови взивав громадян до творення Орґанізації Батьків Американсько-Українських Вояків, пояснюючи доцільність такої орґанізації.

Між промовами Хор Лисенка під управою В. Ґели, відспівав вязанку гарних пісень, котрі публика нагородила оплесками.

Як несподіваний наддаток до концерту виступив „великий", бо аж дволітний співак, синок громадян Ґотерів, а внук пані Барна, що відспівав „Христос воскрес" і ще дещо, вимовляючи знаменито українські слова. Належиться признання родичам, що навчили так поправно української мови.

Предсідник, п. Гр. Євусяк, візвав урядників і активніших членів на сцену і там довершено спалення паперів. Многі з членів розповідали дуже цікаві спогади, звязані з історією будови У. Н. Дому.

Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Потім відбулась товариська перекуска, получена з ріжними промовами. **О. Л.**

СКРЕНТОН, ПА.

Наради Союзових Відділів.

Організаційні збори відділів У. Н. Союзу з Скрентонської Округи відбулися в неділю 30. травня ц. р. в галі Українського Клюбу при Лакаванна вулиці. На предсідника зборів вибрано одноголосно бувшого головного радного, О. Запоточного, котрий покликав П. Саламаху і В. Бадана на секретарів. Подякувавши приявним за честь і довіря, предсідник зборів покликав до слова головного предсідника У. Н. Союзу, М. Мурашка.

Головний предсідник у своїй промові надав особливої виразности благородному ділу американського народу, що 30. травня 1866 року почав прикрашувати квітами занедбані тоді могили тих борців, котрі життя своє віддали за американську єдність і свободу. Згадав також і про інші історичні благородні діла американського народу з другої половини 19-го століття, які заохочували до творчої праці і тодішніх українських іміґрантів робітників, які починали тоді в Америці будувати родинне, громадське і організаційне життя. Як уже знаємо, говорив головний предсідник, фундаментом, на якому збудовано У. Н. Союз у 1894 році, стали його місцеві відділи, в яких відділові урядники й члени і є тими робітниками, котрі того фундаменту завжди пильнували та доглядали. Бо це вони завжди дбали, щоби той фундамент зміцняти новими силами — новими членами. До помочі ставав їм завжди у цьому ділі і головний уряд У. Н. Союзу. Так само як тоді, так і тепер скликає він урядників і членів на наради, щоби разом з ними застановлятися над тим, чи доглядаємо ми всі того фундаменту так як треба. Чи доглядаємо і дбаємо про нього так, як бажали цього перші його будівничі, яких найбільшим бажанням було, щоби Союзова родина була якнайбільша.

Як для збільшення членів тої Союзової родини працювали і працюють відділи Скрентонської Округи приявні довідалися з предложеного звіту головного предсідника, який виказав числами, що в тій окрузі втрачено за сім минулих років з ріжних причин 57 членів. Втрачено тоді, коли за той самий час усі інші відділи приєднали до У. Н. Союзу понад 11,000 нових членів. Втрата тих 57 членів, говорив головний предсідник, повинна заставити відділових урядників і членів цеї округи до посилення праці для У. Н. Союзу. Повинна заставити всіх придбати назад тих 57 членів, котрих втратили, а також приєднати з нагоди 50-літного ювилею У. Н. Союзу хоч сотню нових членів. До помочі в тій роботі головний уряд дає орґанізатора п. Маланчука, котрий буде помагати відділовим урядникам у приєднуванню нових членів.

Усі приявні відділові урядники й члени вислухали щирих слів головного предсідника з пильною увагою.

Організатор п. Маланчук у своїй промові подав багато прикладів, як можна повести успішніше організаційну працю і просив, щоби відділові секретарі й інші урядники з ним порозумілись, як цю орґанізаційну працю дальше повести. Для посилення цеї праці і для більшої активности приявні вибрали Окружний Комітет Союзових Відділів, який помагадиме вести цю працю. Предсідником комітету вибрано О. Запоточного, а А. Тараса секретарем.

На тім збори закрито.

П. Саламаха і В. Бадан,
секретарі.

ПОЧАЛАСЬ ПРОДУКЦІЯ ДРУГИХ 100 ТИСЯЧ ЛІТАКІВ.

БОМОНТ, (Тексас). — Підсекретар війни Р. П. Петерсон заявив, що минулого понеділка зачалась в наших фабриках продукція другої „сто тисячки" аероплянів. З продукцією аероплянів, казав він, злучена теж більша продукція 100 октанової ґазоліни, для літаків.

ЧИМ НАПИХАЮТЬ „РОЗБИВАЧІВ БЛЬОКІВ". — Біла, кришталева субстанція, що виглядає як зернистий цукор, це вибухова матерія, що її набивають у ті великі бомби, з котрих кожна може розбити цілий бльок будинків. Називають її гексаміною, а роблять її в фабриках Дю Понта в Перт Амбою, Ню Джерзі.

ПОВІДОМЛЕННЯ

про

ОКРУЖНІ СОЮЗОВІ ЗБОРИ

що відбудуться:

В НЮАРК, Н. ДЖ., В ВІДДІЛІ 133, ДНЯ 12. ЧЕРВНЯ, в годині 8. ввечір, в Українській Централі, 180 Віліям вулиця.

В НЮ ЙОРК, Н. Й., В ВІДДІЛІ 393 (Тов. Жидачів) ДНЯ 13. ЧЕРВНЯ, в годині 4. пополудні, в гали церковній, 334 Іст 14. вулиця.

В АСТОРІЇ, Л. АЙ., Н. Й., В ВІДДІЛІ 5, ДНЯ 19. ЧЕРВНЯ, в гали У. Д. Клюбу, 31-14 Ґренд евеню, в годині 7:30 ввечір.

На цих Орґанізаційних Союзових Зборах у кожній місцевости, буде говорити про орґанізаційні справи орґанізатор У. Н. Союзу **В. Загаєвич.**

Заряд Відділів.

Сонце це Життя Світу

З найдавніших давен люди переконалися, що Сонце було одиною причиною й першим свідком зародження життя на нашій планеті.

Магічна сила соняшного проміння після понурої зими, збільшуючи свою напругу з початком весни, викликає до життя перші квіти. І в природі все, що нас оточує, вказує нам, що Сонце це єдине джерело його життя.

Це почувала перед віками первісна людина і з цього зародився культ (почитання) Сонця. Тому всі старинні святині й будівлі присвячені здебільшого Сонцю; йомуж таки присвячувалися й найурочистіші свята: Різдво, Великдень і Зелені свята. Тому то й ми свідомі необмеженого значіння сонця, того джерела життя на нашій Землі й осередка нашої плянетарної системи, свідомі в ясному розумінні позитивного знання. А досліди й здобутки астрономії та астрофізики дали нам відомості про фізичні властивості й внутрішню будову Сонця, — й перевищують вони всі фантастичні уяви давніх людей.

Що менше знання мала людина, то більше була переконана, що вже збагнула всесвіт і безконечність його.

Який малий був той всесвіт у стародавньому розумінні, бачимо з твердження Гезіода, старинного грецького поета з 8. віку перед Христом: він казав, що височінь неба зміряв вулькан, бог вогню. З особливих причин, про які нічого не каже Гезіод, той бог скинув свою кузню з неба й вона падала девять днів і ночей, поки досягнула землі і ще стількиж часу, поки досягла підземного царства.

Ми знаємо з великою докладністю, що Земля наша віддалена від Сонця 149,5 міліонів кільометрів. Колиб ми їхали американським поспішним поїздом, що робить 70 миль на годину, то переїхалиб цю віддаль, не спиняючися, за 242 роки.

Ця віддаль між Землею і Сонцем уважається тепер за певну одиницю віддалі у всесвіті й тому названо її астрономічним метром. Є конечна потреба мати той метер найточніше означеним, — і це було завдовольняюче осягнено, коли віддаль від Землі до Сонця була вирахована сьома незалежними від себе методами і всі вони дали однаковий вислід.

Яке значіння має ця обрахована віддаль Землі від Сонця, видко з того, що нею легко можна обчислити інші величини Сонця. Обєм Сонця у 1,300.000 разів більший за обєм Землі. Це така значна величина, що, колиб наша Земля була в осередку величезної кулі соняшної, то віддаль між Землею й поверхнею Сонця булаб удвоє більша, ніж віддаль Місяця від Землі; а ця віддаль рівна 30 промірам земної кулі.

Це одначе не свідчить, що маса Сонця є у стільки разів більша. З гравітаційних рівнань виходить, що пересічна густота Сонця тільки в $1\frac{1}{2}$ раза більша за густоту води, а тому маса Сонця тільки в 300,000 разів більша за масу Землі. Фунт перенесений з Землі на Сонце, важив би там 28 фунтів; а це тому, що, згідно з законом взаємного притягнення мас, більша маса Сонця буде сильніше притягати той фунт, ніж маса нашої землі.

Це дає нам також певну уяву про взаємні стосунки мас. Величезна сила притягнення, укрита в велитенській соняшній масі, дуже добре пояснює суцільність нашої планетарної системи, складниками якої, крім нашої Землі, є великі планети, як Юпітер, Сатурн, що значно більше віддалені від осередку системи, горючої зорі — Сонця.

Звернімо ближчу увагу на значіння нашого Сонця, яке ми оце тільки що назвали найближчою до нас зорею.

Так, наше Сонце є зоря, яких на небі є міліони. Але Сонце має для нас не тільки те значіння, що воно є найближча до нас зоря; воно ще є зоря нашої доби; і, поминаючи те, що воно джерело життя для всього живого на Землі, воно ще дає нам найкращі можливості для студіювання зовнішніх і внутрішніх властивостей інших зір.

Досить уже не дуже великого далекозору (телескопу), щоби побачити, що Сонце не таке суцільне, як би думалося: має воно на своїй поверхні плями в більшій або меншій кількості. Ще Галілей мав про це свої власні здогади, коли року 1610 вперше спостеріг їх; середньовічна інквізиція дуже напосілася на нього за те, що наважився казати, що Сонце має плями.

Вже доведене спостереження тих плям доводить, що Сонце обертається в напрямку, згідному з рухом планет навколо їх оси; а пересічний час того обертання триває 26 днів.

Не всі частини соняшної поверхні рухаються однаково: рівникові (екваторіяльні) — найшвидше. Кількість плям непостійна: в добі найбільшої чинности соняшної поверхні вона підлягає великим змінам (катаклізмам) у несподіваних розмірах.

Виявилося, що кожних 11 літ зявляється найбільше соняшних плям, а що найважніше, — що цьому максімумові відповідають на Землі найбільші магнетичні забурення й сполохи (полярні сяйва). Отже Земля має надзвичайно магнетичну залежність від Сонця.

Досі не можемо сказати нічого певного про вплив соняшних плям на погоду, бо систематичні спостереження Сонця тривають лише коло 50 літ; а приблизне вияснення взаємин між змінами на Сонці й змінами в земній атмосфері потрібуватиме систематичних спостережень принаймні протягом 150 літ. У цих спостереженнях особливе значіння мають наукові досліди соняшних затьмінь; а їх почали робити при допомозі фотографії та острономічної спектральної аналізи десь коло року 1870.

Семидесяті роки минулого століття взагалі визначалися науковими працями в ділянці фізичної природи Сонця, а зокрема видатними відкриттями астрономів: Янсена з славетної Паризької обсерваторії та Гюйґенса з англійської університетської обсерваторії в Кембріджі. До цих славних імен треба ще додати відомого американського астронома Йонга.

Почато дбайливі досліди над затьмами Сонця, а до цього в неоцінимій мірі прислужилися: фотографія й спектроскоп.

Почалося з коштовних експедицій у ті країни, що підпадали під повні затьми Сонця.

Затьми Сонця й Місяця є явища цілком періодичні. Це знали за дуже давніх часів іще халдеї. Повторюються ці затьми завжди що 18 літ і $11\frac{1}{3}$ днів; у халдеїв цей перемежок часу називався „Сарос"; отже могли вони, як і китайці, приповідати моменти затьмінь ще за таких давніх часів. Але причини цього явища вони не знали. Нині ми знаємо, що затьма Сонця настає тоді, коли Сонце, місяць і Земля, кружляючи кожне своєю дорогою, станутъ усі троє на одній прямій лінії так, що місяць закриє нам Сонце частково, а іноді й цілком.

З погляду наукового повна затьма найцікавіша. На підставі ґравітаційного закону можна обчислити затьми Сонця на сотні літ уперед, у майбутньому і так само назад, у минулому.

За давніх часів соняшна затьма вважалася за прояв якоїсь вищої сили, а нині це є дуже сприятливе явище для студіювання соняшної атмосфери, бо в нормальних умовах надзвичайно тяжко її досліджувати.

(Кінець буде).

ТРОКИ ЗАМІСЦЬ БОСІВ. У Лонг Бічу, в Каліфорнії, застрайкували візники босів і спаралізували одиноку транспортову систему міста. Робітники й робітниці фабрики літаків Доґласа їздять тепер великими троками підприємства, відданими їм до вжитку начас тривання страйку.

РУХАНКА НА СОВЕТСЬКО-ФІНСЬКІМ ФРОНТІ.

ЛОНДОН. — Фінський комунікат подає про наступ невеликого советського відділу, що означалоб, що й на тому фронті зачинається воєнна активність, якої там не було від кількох місяців. Далі подано, що в боротьбі з трьома советськими повітряними формаціями зістрілено девять літаків. Фіни, як вони твердять, не втратили при тому нічого.

УРЯД ДАЄ СУБСИДІЇ, АБИ ЗБИТИ ЦІНИ МЯСА.

ВАШИНҐТОН. — Уряд Адміністрації Цін зарядив зменшення цін мяса. Аби це уможливити, уряд дає різницям субсидію.

Ціни мають бути знижені на 3 до 6 центів на фунті, залежно від роду мяса й околиці. Знижка буде введена 21. червня. Субсидія буде коштувати край 250 міліонів долярів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл відбудуться в неділю, 13. червня, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, вирівнати свої вкладки і забрати свої дивіденди. Також є інші важні справи до полагодження. — Т. Кальмук.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 13. червня, в годині 2. пополудні, в гали У. Н. Дому, 525 Вест Райен Еве. Обовязком є всіх членів прийти на ці збори, де почуєте звіт уряду і контр. комісії за пів року та рівнож референдум перейшов більшістю голосів за купно своєї галі на Савт Сайд. Отож ви тепер будете рішати ту справу на цих піврічних зборах, як і що робити. — За уряд: Іван Бріяць, предс.; М. Мушинський, кас.; І. Павловський, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 12. червня, у своїм домі, 216 Ґренд Ст., точно в 8. год. ввечір. Треба конечно вирівнати свої вкладки до Союзу і до Тов., бо інакше будуть суспендовані. Не приявні члени підлягають карі згідно зо статутом. Просимо привести нових членів до Союзу і до Тов. — За уряд: І. Малик, предс.; В. Троць, кас., Б. Малицький, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 12. червня, в годині 8. ввечір, в сали 30 Іст 7. вул. Просимо членів прийти на означений час. На зборах фін. секр. роздасть чеки дивіденди від У. Н. Союзу. — І. Серединський, рек. секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 13. червня, в годині 3. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Гови Еве., Пасейк. На порядку нарад є Тов. справи до полагодження. Уже прийшли чеки дивіденди від У. Н. Союзу, тому просимо членів прийти на збори і забрати свої чекй. Довгуючих членів просимо вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — О. Боднарчук, пр.; Г. Яськів, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Піврічні збори Тов. Зап. Січ відбудуться в неділю, 13. червня, точно в 1. год. попол., в гали У. Н. Дому при Мартін ул. Обовязком є кожного члена і членниці прийти і вислухати справоздань урядників і контр. комісії, при чім кожний член буде міг взяти свою дивіденду, бо секретар нікому не буде висилати. — За уряд: П. Костирка, предс.; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу, 12. червня, в домі Укр. Громади на 23-тій і Бравн, в 8:30 ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори і взяти дивіденду від У. Н. Союзу. Ті, котрі працюють і на зборах не можуть бути, зволять доручити вкладки касієрові П. Максимовичеві, 822 N. Judson. — О. Хорохівський, пр.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

БРОНКС, Н. Й. — Тов. Згода, від. 210, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в суботу, 12. червня, в 8. год. ввечір, в гали під ч. 1243 Puritan Ave. Просимо всіх членів прийти на означений час. — С. Завадовський, предс.; Т. Давидів, кас.; І. Франко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома членам Бр. св. Василія, від. 339, що піврічні збори відбудуться в суботу, 12. червня, в год. 7. ввечір, в домі Громади, 3322 Н. Лаврено ул. На зборах контр. комісія здасть звіт за минулих 6 місяців. Члени отримають дивіденду. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори, бо маємо багато справ до полагодження. — За уряд: І. Сорока ст., предс.; І. Сорока мол., кас.; А. Хромяк, секр.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. — Піврічні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 306, відбудуться в суботу, 12. червня, в годині 7:30 ввечір, 1314 Розел ул. в С. Берези. Просимо членів і членниць прийти на означений час і вислухати звіту за пів року. Маємо полагодити залеглі справи і буде роздавати дивіденду від У. Н. Союзу. На піврічних зборах будемо приймати нових членів до Тов. і У. Н. Союзу без вступного. Це є добра нагода вступити до У. Н. Союзу і вибрати собі таку клясу обезпечення, яку собі сподобає. Не приявний на зборах член підлягає карі 2 дол. згідно з ухвалою. — С. Береза, предс.; І. Ощуег, кас.; А. Андрійців, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє свої членниці, що місячні збори відбудуться в суботу, 12. червня, в гали церковній, в годині 7. точно. Просимо членниць явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Пригадуємо довгуючим, щоби прийшли на збори і вирівнали свої вкладки, бо ми не будемо висилати за вас з каси. Приєднуйте нових членів до Союзу і Сестр. — За уряд: Катерина Олексин, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 13. червня в 2. годині, в Набожинського. Просимо членів прийти на збори на означений час. — І. Шеґера, предс.; Д. Фидина, кас.; Н. Лісний, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Запомогове Тов. „Дністер", від. 361, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 12. червня, в годині 8. ввечір, в парохіяльнім домі, 217 Іст 6. вул. Тому, що в місяці травні збори не відбулися задля недостаточного числа членів, треба нам всім звернути на це увагу, та зрозуміти вже раз, що кожного члена, який бажає товариству розвитку, є обовязком бути на кожних зборах, бо інакшим поступуванням спиняємо тих членів, котрі хотілиб працювати але не одержують на час відповідної ухвали. Є важні справи до полагодження Є вже чеки дивіденди і кожний член та членниця, кому належиться така дивіденда, повинен забрати собі на цих зборах. Також будемо мали відчит. — За уряд: С. Ковальчук, предс.; П. Кучма, фін. секр.; М. Малетич, рек. секр.; І. Галичин, кас.

ЧЕСТЕР, ПА. — Повідомляємо членів Тов. ім. Т. Шевченка, від. 156, що місячні збори відбудуться в вівторок, 15. червня, в годині 7:30 ввечір, в домі У. Н. Громади, 701 Green St. — За уряд: В. Ковальчук.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в вівторок, 15. червня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: М. Косоноцький, предс.; С. Гріца, кас.; Н. Пігура, фін. секр. А. Бусько, рек. секр.

АМБРИДЖ, ПА. — Піврічні збори від. 161, відбудуться в суботу, 12. червня, в годині 7. ввечір, в гали Клюбу, 600 Гленвуд Евеню. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. — Andrew Jula, секр.

ГУДСОН, Н. Й. — Піврічні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 476, відбудуться в неділю, 13. червня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній, Савт Секонд Партішен ул. Обовязком є кожного члена бути на цих зборах, бо маємо важні справи до вирішення. Члени отримають дивіденду, яку дав У. Н. Союз. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє своїх членів і членниць, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. червня, в годині 7. ввечір, в гали церковній при Ґрін і Сусекс ул. Члени прийдіть заплатити свої довги, аби можна здати рахунок за 6 місяців. Хто з членів не заплатить буде суспендований. Фін. секр. роздасть чеки дивіденди від У. Н. Союзу. Є важні справи до полагодження. — За уряд: М. Гречин, предс.; Н. Манорек, кас.; М. Курило, рек. секр.; Marcin Obuchowski, фін. секр., 130 — 1st Ave., New York City.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 12. червня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. На тих зборах обовязково мають бути приявні всі члени, та вирівнати залеглі і біжучі вкладки. Буде також роздана дивіденда від У. Н. Союзу тим членам, котрі є до неї управнені згідно зо статутом. — М. Близнак, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. — Бр. св. Володимира, від. 98, буде мати піврічні збори 13. червня в годині 2. пополудні в парохіяльній гали, Вест Сентер ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде звіт з доходів і розходів за пів року. — За уряд: Н. Максимчук, предс.; І. Земба, кас.; І. Чорний, секр.

ТАРЗАН, ч. 780. Небезпечний приказ.

Не дивлячися на тісноту в субмарині, Тарзанова сила й боєва зручність дала йому скоро перевагу над залогою підводного човна.

Як вона відступила під його могутніми ударами, він схопив її капітана.

„Прокажи свому човнови виплисти на поверхню!" він сказав. „Тоді нас знищать, і тебе з нами!" відповів скоро капітан.

Тарзанові руки натиснули на горло капітана. „Приказуй човнови виплисти на поверхню води!" повторив він приказ.